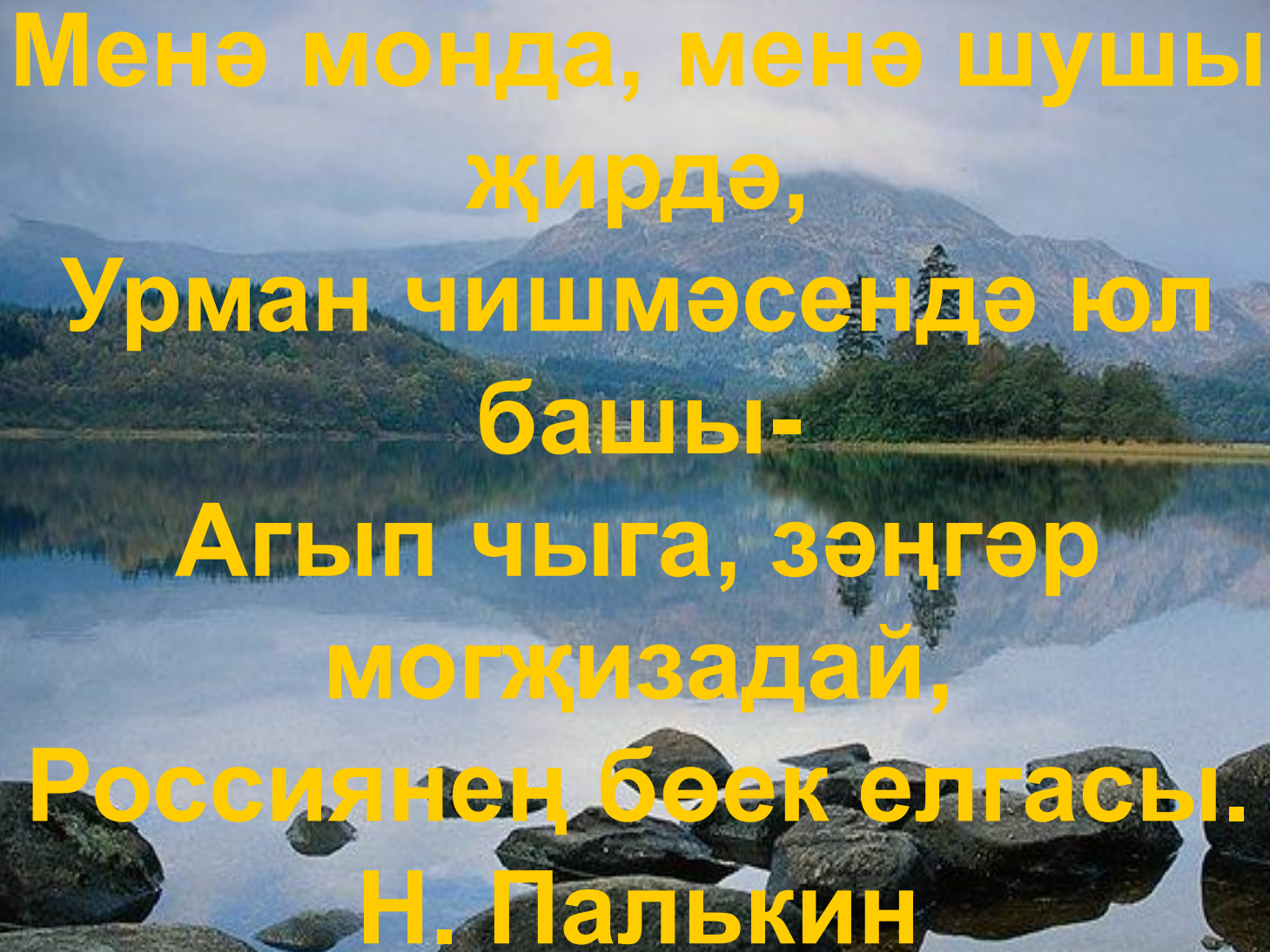

Тема: Елгалар.

Менә монда, менә шушы
жирдә,
Урман чишмәсендә юл
башы-
Агып чыга, зәңгәр
могҗизадай,
Россиянең бөек елгасы.
Н. Палькин

Елга-үзе ясаган батынкылык-елга юлы буйлап агучы су агымы.

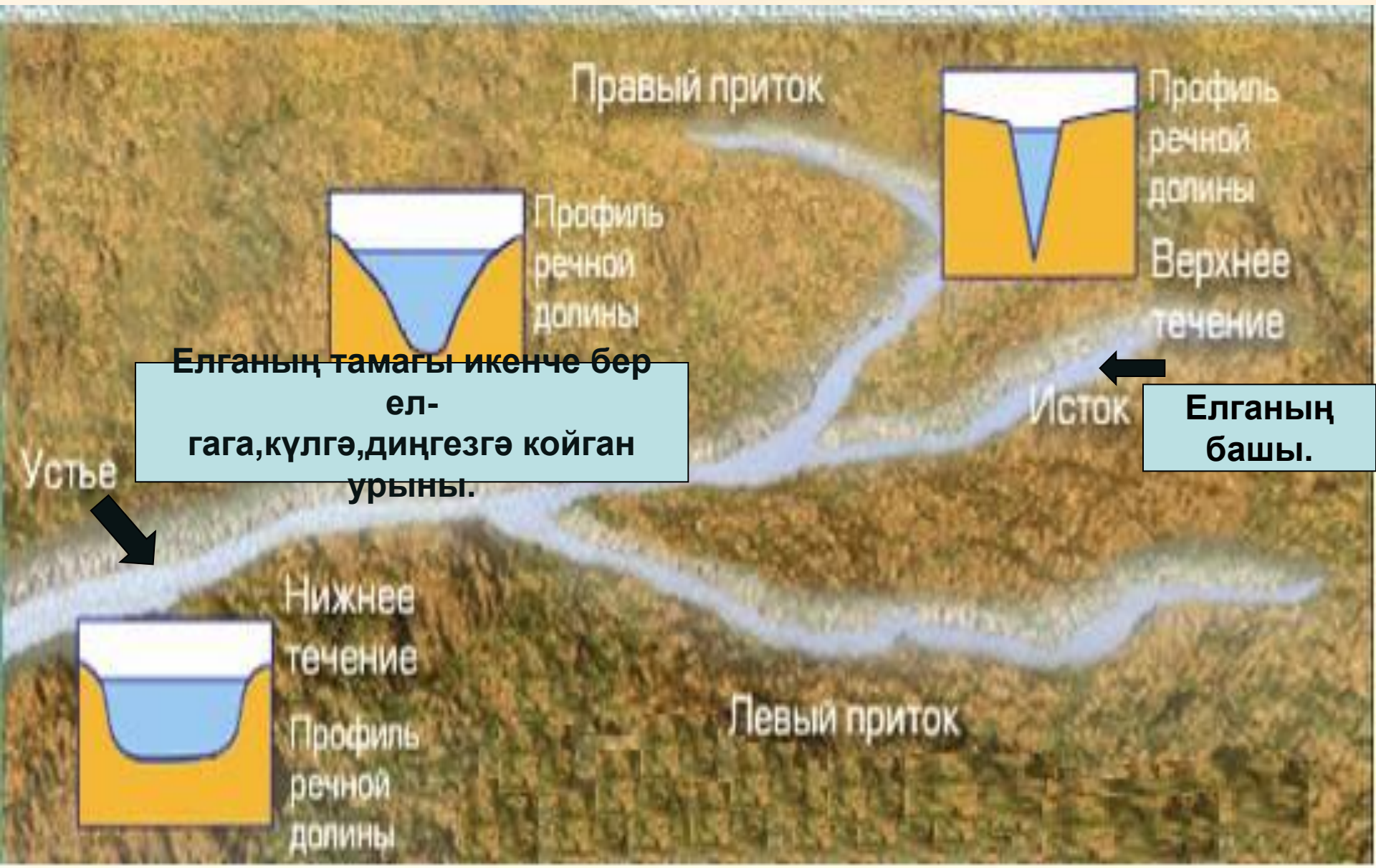

Елга үзәненең төзелеше

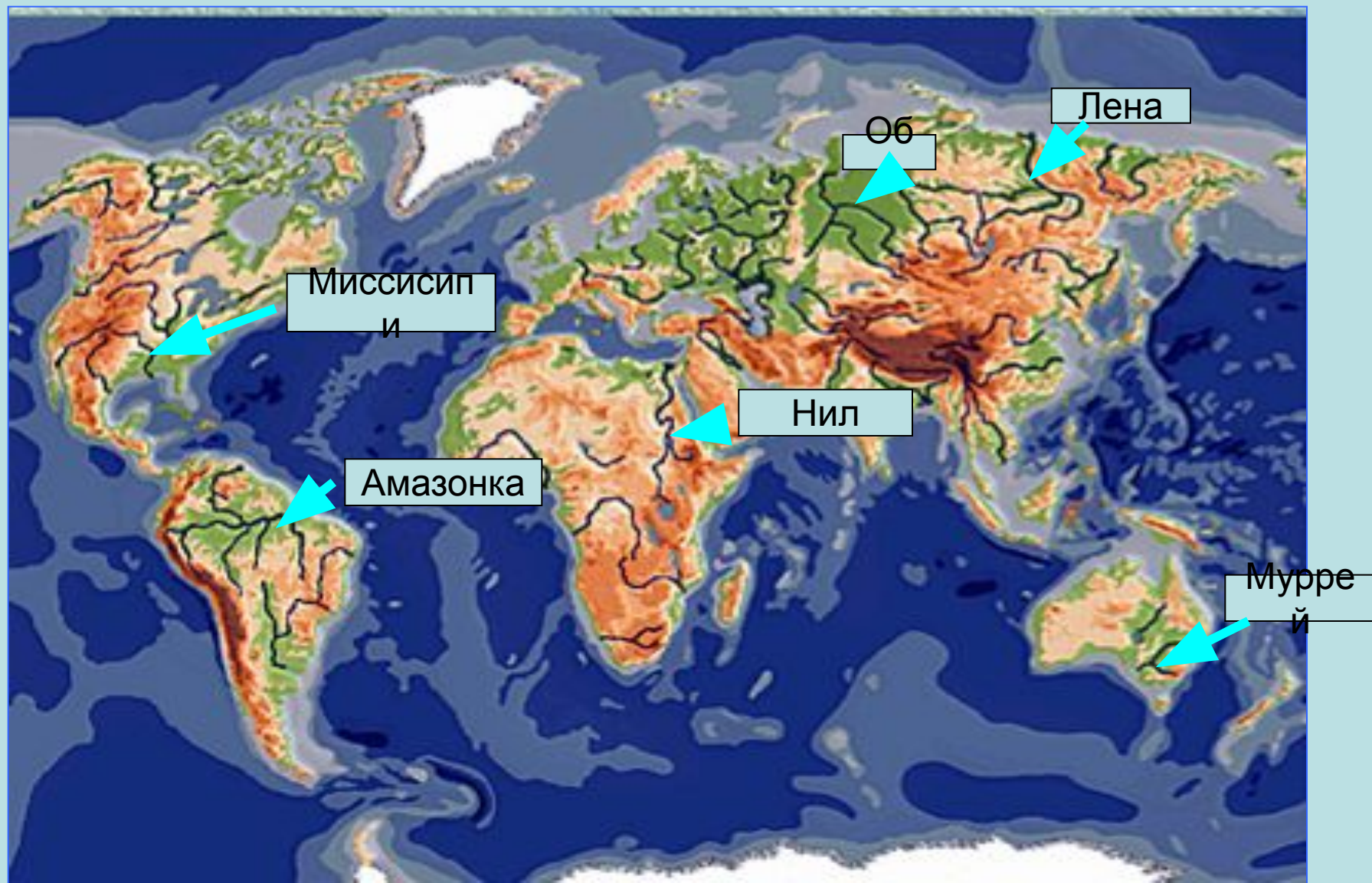
- **Елга үзәне** – озынча иңкү жир, ян-яктан авышлыктар белән чикләнә.
- **Елга юлы** – елга үзәненең даими су ага торган иң тирән урыны.
- **Тугай** – елга үзәненең су ташыган вакытларда су баса торган өлеше.

Елга системасы

Дөньяның төп елгалары

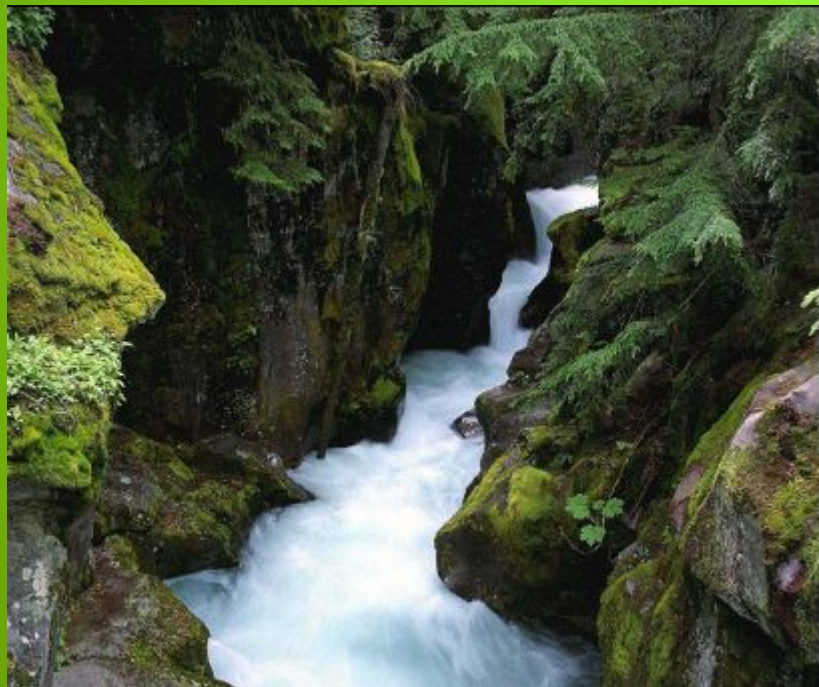

Дөньяның иң зур елгалары.

Елганың атамасы	Озынлығы, км
1. Нил Кагера белән (Африка)	6671
2. Миссисипи Миссури белән (Төньяк Америка)	6420
3. Амазонка Мараньон белән (Көньяк Америка)	6400
4. Янцзы (Азия)	5800
5. Обь Иртыш белән (Азия)	5451
6. Хуанхэ (Азия)	4845
7. Миссури (Төньяк Америка)	4740
8. Меконг (Азия)	4500
9. Амур Аргунь белән (Азия)	4440
10. Лена (Азия)	4400
18. Идел (Европа)	3531

Елгалар.

Тау

Тигезлек

Тау елгаллары.

- Елга башы белән тамагы арасында биекlege буенча аерма күп.
- Агым тизlege зур.
- Үзәннәре тар, тирән.

Тигезлек елгадары.

Елга башы,тамагы арасында биеклеге буенча аерма аз.

Киң үзәннәр хасил итә

Агым тизлеген зур түгел.

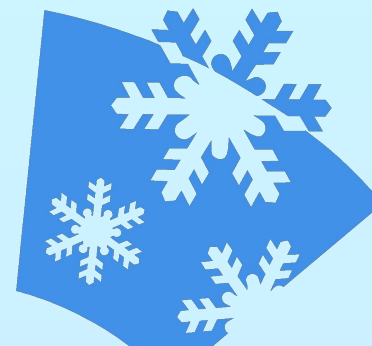
Елгаларның туенуы

Яңғыр
суы

Жир асты
суы..

Бозлык суы.

Кар суы.

Елгаларның режимы.

Половодье

Су ташуы-карның язгы
эрүе нәтижәсендә елга-
да суның артуы..

Межень

Жәйге челлә
вакытында
суның күләме кими.

Бик көчле яңгыр
яву,
кар нык эрү
сәбәпле
елгаларда су
күтәрелә.

Паводок

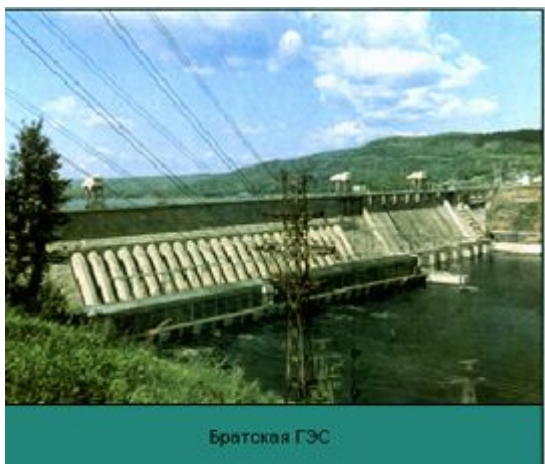
Бу кызыклы

- Иң биек Анхель шарлавыгы Көнъяк Америкада, аның биеклеге 1054м.
- Россиядә иң эре шарлавык Куриль утрауларында, аның биеклеге 141м .
- Дөнъяның иң эре мөгарәсе-Мамонтова(АКШ).
- Виктория шарлавыгын Африкада «Моси Оа Тунья»дип атыйлар.

Хужалыкта елгаларның әһәмияте.

Энергия чыганагы

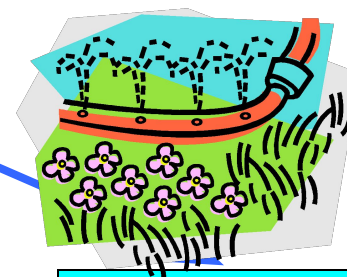

Көндәлек тормыш

Промышленность

Сугару

Елга транспорты

Уйлап тап!

Ай китте дә ел китте,
Кичә-көндөз юл китте;
Ни юлы өзелмәде,
Ни үзе өзелмәде.

Татарстан елгаларын шушы шакмакларга язып чыгарга кирәк.

